
Grochy Stare, st. 1, gm. Poświętne, woj. białostockie, AZP 41-84/20

Informator Archeologiczny : badania 32, 130-131

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

pucharów lejkowatych oraz sporadycznie trafiające się obiekty ludności kultury amfor kulistych. Godny odnotowania jest fakt odkrycia trzech obiektów oraz nieznacznej ilości ceramiki z fazy A wczesnego średniowiecza. Jednak pozostałości niezwiązane z obecnością innych kultur, niż przeworska stanowią stosunkowo nikły procent wszystkich materiałów.

W trakcie prac odsłonięto dość dobrze i prawie kompletnie zachowaną osadę ludności przeworskiej. W jej obrębie zarejestrowano kilka dużych, naziemnych, słupowych budynków mieszkalnych oraz kilka obiektów półziemiankowych. Natrafiono także na zespół palenisk o konstrukcji kamienno-glinianej oraz na trzy piece wapiennicze, z czego dwa zbudowane były z masywnych kamieni polnych. Ponadto odkryto dużą liczbę jam, częściowo o funkcji śmietniskowej, częściowo nieokreślonych, a także około 1000 dołków posłupowych, tak pojedynczych, jak i stanowiących części większych konstrukcji. Obiekty o odmiennej chronologii były reprezentowane z reguły przez jamy o funkcji trudnej do ustalenia oraz o niewielkiej zawartości materiału ruchomego.

Ogółem w trakcie prac pozyskano 2557 fragmentów ceramiki, z czego 2333 fragmenty stanowi ceramika ręcznie lepiona, pochodząca z okresu późnorzymskiego, 197 fragmentów wykonano przy użyciu koła garncarskiego, także z tego okresu. Pozostała część to materiał z innych horyzontów chronologicznych. Poza ceramiką natrafiono także na przėsliki oraz ciężarki tkackie, noże żelazne, rozcieracze kamienne i fragment dolnego kamienia okrągłego żarna rotacyjnego. Do znalezisk wyjątkowych zaliczyć należy żelazny grot włóchni odkryty wśród kamieni konstrukcyjnych jednego z wapienników. Z terenu osady pozyskano także dużą ilość brył polepy w dużej mierze noszących odciski konstrukcji, a także kilkaset fragmentów kości zwierzęcych.

Materiał ruchomy pozyskany na stanowisku pozwala datować osadę przeworską na schyłek podfazy C₂ późnego okresu wpływów rzymskich. Badania zakończono.

Gnojno, st. III, gm. Konstantynów, woj. białkopodlaskie, AZP 55-86/40 - patrz: wczesne średniowiecze

Golasze – Puszcza, st.1, gm. Wysokie Mazowieckie, woj. łomżyńskie, AZP 41-80 - patrz: wczesna epoka brązu

GROCHY STARE, st. 1, gm. Poświętne, woj. białostockie, AZP 41-84/20

- cmentarzysko kurhanów typu rostolckiego (kurhan nr 4) kultury wielbarskiej, faza B/C₁

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 1 do 30 lipca, przez mgr Katarzynę Rusin (Państwowe Muzeum w Białymstoku). Finansowane przez PSOZ. Piąty sezon badań. Przebadano powierzchnię 380 m².

Kurhan nr 4 znajdował się na południowym skraju cmentarzyska. Jego zniszczony przez orkę i wybieranie kamieni nasyp o wysokości do 0,44 m powyżej poziomu współczesnego gruntu był słabo czytelny w terenie. Średnicę kurhanu, około 22 metrów, wyznaczał zasięg płaszcza kamiennego zachowanego na obrzeżach w postaci bruku. Szczątkowo zachowane jądro kamienne o średnicy 9,50 m otaczało centralnie usytuowaną jamę grobową. Wymiary jamy grobowej to około 4 m x 2,70 m (w stropie). Ośią dłuższą jama zorientowana była wzdłuż linii północ - południe. Miąższość jamy grobowej: około 1,80 m. W stropie jamy grobowej czytelny był wkop wtórny, w przekroju trójkątny, wierzchołkiem skierowany ku spągowi jamy. Jego wypełnisko stanowił jasno- i ciemnoszary piasek ze smugami spalenizny. We wkopie zarejestrowano ułamki ceramiki, fragmenty wtórnie przepalonego szkła, okruchy nieprzepalonego szkła, 2 paciorki szklane, przepalone kości ludzkie.

Na dnie jamy grobowej odsłonięto zarys trumny kłodowej o wymiarach: 2,4 m x 0,68 m. Trumna ustawiona była na 4 parach równoległych kamieni. W trumnie znaleziono nieliczne, drobne ułamki ceramiki, 2 fragmenty srebrnej ostrogi (bez bodźca), ornamentowaną plakietkę – okucie ? (cienka blaszka złota), 2 fragmenty szklanych krążków do gry, okruchy szkła i przepalone kości ludzkie. Poza trumną we wschodniej części jamy grobowej odsłonięto elementy okucia pasa (?) z brązu, srebra

i złota, fragmenty sprężyny fibuli ze srebra, aureus Lucjusza Verusa z przewierconym otworkiem, łupiny orzechów laskowych (2 sztuki).

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Państwowym Muzeum w Białymstoku.

Wyniki badań będą publikowane w Informatorze Konserwatorskim.

Badania będą kontynuowane.

Grodzisko Dolne, st. 22, gm. *loco*, woj. rzeszowskie, AZP 101-81/6 - patrz: wczesna epoka brązu

INOWROCLAW, st. 69, gm. *loco*, woj. bydgoskie, AZP 44-40/-

- osada kultury przeworskiej (faza B₁ wczesnego okresu wpływów rzymskich)

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr. Marcina Woźniaka (Muzeum im. Jana Kasprówicza w Inowrocławiu) przy udziale Jarosława Kozłowskiego, studenta UMK. Finansowane przez prywatnych inwestorów. Drugi sezon badań.

Celem badań było zabezpieczenie obiektów archeologicznych ujawnionych w trakcie budowy osiedla domów jednorodzinnych w latach 1997 i 1998. Prace archeologiczne ograniczono do wykopów budowlanych, w których odkryto 5 jam osadniczych kultury przeworskiej, w tym wędzarnia (?). Zgromadzono zbiór ułamków naczyń glinianych (409 fragmentów), kości zwierzęcych (122 fragmenty) oraz nieliczne przedmioty rogowe i kamienne.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum im. Jana Kasprówicza w Inowrocławiu.

Jankowo Dolne, st. 21, gm. Gniezno, woj. poznańskie, AZP 49-35/146 - patrz: późne średniowiecze

JARTYPORY, st. 2, gm. Liw, woj. siedleckie, AZP 53-76

- ślady osadnictwa z wczesnej epoki żelaza
- cmentarzysko kultury przeworskiej (młodszy okres wpływów rzymskich)
- cmentarzysko kultury wielbarskiej (późny okres wpływów rzymskich)

Badania ratownicze prowadził mgr Jacek Andrzejowski (Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie)

Stanowisko odkryte przypadkowo w latach 70-tych podczas eksploracji zwirowni. W sezonie 1998 przebadano przyległy do niej teren zagrożony zniszczeniem – łącznie około 150 m². Odkryto 38 obiektów, w tym większość ciałopalnych bezpopielnicowych grobów kultury wielbarskiej z późnego okresu wpływów rzymskich i 6 nieokreślonych obiektów ze schyłku epoki brązu i /lub wczesnej epoki żelaza.

Część grobów to duże jamy (średnicy do 1,20 m) o smolisto czarnym wypełnisku z licznymi węglami drzewnymi, silnie przepalonymi kośćmi, przepaloną i nieprzepaloną ceramiką oraz elementami wyposażenia. W jednym z nich (obiekt 30) znaleziono pojedyncze, spalone orzechy laskowe i brązową sprzączkę typu AE2. Kilka jam grobowych miało formę charakterystyczną dla grobów szkieletowych (prostokątne jamy zorientowane wzdłuż osi północ-południe, o jasnobrunatnym wypełnisku), złożono w nich jednak spalone szczątki (obiekty: 13, 14, 19); wyposażenie grobowe (ceramika, paciorki szklane i bursztynowe, grzebień z poroża) nie było przepalone. W kilku grobach stwierdzono różnie zachowane ślady konstrukcji kamiennych bruków i steli/?/ (obiekty: 13, 19, 22, 26-28, 35). Na uwagę zasługuje niezbyt częsta w kulturze wielbarskiej ceramika robiona na kole, odkryta w kilku obiektach (26, 30).

Materiały i dokumentacja znajdują się w Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie.

Z uwagi na ciągłe niszczenie stanowiska i jego dużą wartość poznawczą konieczne jest całkowite przebadanie zachowanej części cmentarzyska.